

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

ÖLKƏMİZƏ GƏLƏCƏK TURİSTLƏRİN İSTİRAHƏTİNİN SƏMƏRƏLİ TƏŞKİLİNƏ BÖYÜK TÖHFƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 14-də Bakının Səbail rayonunda yerləşən "Xaqani" bağında və ətraf ərazilərdə aparılmış abadlıq-yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlətimizin başçısına bağda həyata keçirilən abadlıq-yenidənqurma işləri barədə məlumat verib. Bildirilib ki, "Xaqani" bağının mövcud ərazisi genişləndirilib, istirahət guşəsinin ətrafındakı Rəsul Rza, Qoqol və Xaqani küçələrində avtomobil yolları lağv edilərək piyadaların istifadəsinə verilib. Ümumi ərazisi 1,4 hektar olan bağın ərazisində

yaşıllaşdırma, işıqlandırma işləri görüldü, müasir oturmaqalar quraşdırılıb, uşaq əyləncə zonası yaradılıb və ətrafda olan yaşayış binalarında təmir-bərpa işləri aparılıb.

Qeyd edək ki, bu, dövlətimizin başçısının Bakı şəhərində parkların, xiyabanların əsaslı təmiri və yenidən qurulması ilə bağlı tapşırıqlarına əsasən abadlaşdırılan növbəti istirahət guşələrindən biridir. Şəhərin mərkəzində yerləşən bağda sakinlərin istirahəti üçün qısa müddətdə gözəl şərait yaradılıb.

Bu bağın Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisinin keçirildiyi bir zamanda və Bakının ev sahibliyi edəcəyi BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransı-

nın 29-cu sessiyası (COP29) ərəfəsində istifadəyə verilməsi ölkəmizə gələcək turistlərin istirahətinin səmərəli təşkilinə də böyük töhfə olacaq.

Xatırladaq ki, paytaxtımızda ən müasir parklar və yeni yaşillıq zolaqları salınır, Bakının qədim tarixi memarlıq nümunələri bərpa edilir və müasir binalar tikilib istifadəyə verilir. Bu işlərin hamısı şəhərə daha çox gözəllik və kolorit verir, məhz bunun sayəsində Azərbaycan paytaxtı insanların həyatı və asudə vaxt keçirməsi üçün rahat məkana çevrilir. Yeni parkların salınması və mövcud olanların yenidən qurulması, "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində tədbirlər də ətraf mühitin sağlamlaşdırılması işinə mühüm töhfə verir.

"BU YARIŞLAR AZƏRBAYCANIN DÜNYADA DAHA ÇOX TANIDILMASI BAXIMINDAN İLDƏN-İLƏ BÖYÜK ROL OYNAYIR"

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 15-də Formula 1-in prezidenti və baş icraçı direktoru Stefano Domenikali-ni, Formula 1-in məsləhətçisi Flavio Briatoreni və britaniyalı supermodel Naomi Kempbelli qəbul

edərək deyib. Formula 1-in növbəti dəfə ölkəmizdə keçirilməsindən məmnunluğunu bildiren Prezident İlham Əliyev bu yarışların Azərbaycanın dünyada daha çox tanınması baxımından ildən-ildən böyük rol oynadığını qeyd edib.

Dövlətimizin başçısı Formula 1-in Azərbaycanda keçirilməsinə göstərdiyi dəstəyə görə Stefano Domenikaliyə və Flavio Briatoreyə minnətdarlığını bildirib.

Söhbət zamanı gələcək planlar barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Formula 1-in Azərbaycanda avtomobil idmanının inkişafı sahəsinə verdiyi töhfələr də vurğulanıb. Həmçinin ölkəmizdə kartinqin inkişafı məsələlərinə toxunulub. Görüşdə COP29-un ölkəmizdə keçirilməsinin əhə-

miyyəti qeyd edilib, ekologiya sahəsində davamlıq məsələsində də Formula 1-in daha fəal olması önəmi vurğulanıb. Dövlətimizin başçısı qonaqları COP29 tədbirində iştiraka dəvət edib. Bakının inkişafının onda dərin təəsürat hissi yaratdığını deyən Naomi Kempbell paytaxtda şahidi olduğu müasir infrastruktur, o cümlədən məşhur memar Zaha Hadidin layihəsi olan Heydər Əliyev Mərkəzini məmnunluqla qeyd edib.

AZƏRBAYCAN AVTOMOBİL FEDERASIYASI VƏ KLUBLAR İLƏ ƏMƏKDAŞLIQ GENİŞLƏNİR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 15-də Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının prezidenti Məhəmməd Ben Sulayemi qəbul edib. Məhəmməd Ben Sulayem ötən ilin dekabrında Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının Baş Assambleyasının və Federasiyanın mükafatlandırma mərasiminin Bakıda keçirilməsinə verdiyi dəstəyə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirib. Qonaq Azərbaycan Avtomobil Federasiyası və klub-

lar ilə sıx əlaqələrin mövcud olduğunu deyərək, əməkdaşlığın genişləndiyini vurğulayıb. Məhəmməd Ben Sulayem COP çərçivəsində Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının nəqliyyat sahəsində fəaliyyətə dəstək verəcəyini və bununla bağlı Federasiyanın mütəxəssislərinin ölkəmizlə əməkdaşlıq edəcəklərini bildirib. Dövlətimizin başçısı Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının prezidentini COP29-a dəvət edib.

AZƏRBAYCAN İLƏ QAZAXISTAN ARASINDA İKİTƏRƏFLİ VƏ ÇOXTƏRƏFLİ STRATEJİ ƏMƏKDAŞLIQ MƏSƏLƏLƏRİ MÜZAKİRƏ OLUNUB

Sentyabrın 17-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilə Qazaxıstanın Baş nazirinin müavini, xarici işlər naziri Murat Nurtleu arasında telefon danışıqları olub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən bildirilib ki, telefon danışıqları zamanı iki ölkə arasında ikitərəfli və çoxtərəfli strateji əməkdaşlıq məsələləri, habelə regional əlaqələr müzakirə olub. Tərəflər, həmçinin beynəlxalq təşkilatlar və çoxtərəfli platformalar çərçivəsində əməkdaşlıq perspektivlərinə dair müzakirə aparılıb.

Müzakirə çərçivəsində Azərbaycanın Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirədə (AQEM) 2024-2026-cı illər üzrə sədrliyinə dair prioritet istiqamətlərə toxunulub.

Hər iki tərəf Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq, dostluq və çoxşəxli əməkdaşlığa əsaslanmasından məmnunluq-

larını ifadə ediblər. Telefon danışıqları zamanı həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

SEÇKİLƏRLƏ ƏLAQƏDAR MSK-NİN RƏSMİ İNTERNET SƏHİFƏLƏRİNƏ 3 MİLYONA YAXIN BAXIŞ OLUB

"Milli Məclisə seçkilər elan edildikdən sonra seçki günü də daxil olmaqla Mərkəzi Seçki Komissiyasının rəsmi internet sahifələrinə 3 milyona yaxın baxış qeydə alınıb. Yalnız səsvərmə günü isə bu rəqəm 569 min 675 olub".

Bu sözləri Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sentyabrın 16-da keçirilən iclasında MSK sədri Məzahir Pənahov söyləyib.

O bildirib ki, səsvərmə günü dünyanın müxtəlif ölkələrindən veb-kameralara 570 min 49 baxış olub.

BAKIDA AZƏRBAYCAN-İRAQ BİZNES FORUMU KEÇİRİLİB

Bakıda Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyi, İraqın Ticarət Nazirliyinin dəstəyi, İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPROMO) və İraqın Ticarət Palataları Federasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycan-İraq biznes forumu keçirilib.

Tədbirdə hər iki ölkədən rəsmi şəxslərlə yanaşı, kənd təsərrüfatı, qida, logistika, tikinti, konsaltinq, gəmiçilik və s. sahələrdə fəaliyyət göstərən 100-ə yaxın iş adamı iştirak edib.

İraqın ticarət naziri Ater Davud Əl-Ğureyri iki ölkə arasında tarixi bağlarını olduğunu və ölkəsinin Azərbaycanla əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlı olduğunu vurğulayıb, iqtisadi tərəfdaşlığın inkişafı istiqamətləri barədə fikirlərini bildirib. Nazir ölkəsində geniş iqtisadi islahatların aparıldığını və əlverişli investisiya

mühiti yaradıldığını diqqətə çatdırıb, iş adamlarını fəal əməkdaşlığa dəvət edib.

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov ölkəmizdə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı istiqamətində reallaşdırılan tədbirləri, bu sahədə agentliyin fəaliyyətini, eləcə də KOB sahəsində İraqın müvafiq qurumları və sahibkarlıq subyektləri ilə əməkdaşlıq imkanlarını diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan-İraq biznes forumu çərçivəsində KOBİA ilə İraq Ticarət Palataları Federasiyası arasında Azərbaycan-İraq Biznes Şurasının yaradılması haqqında razılaşma sənədi imzalanıb.

Biznes-forum iş adamları arasında ikitərəfli görüşlərlə davam edib.

“Yaşıl iqtisadiyyat zəminində hesabatlılıq və şəffaflıq” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib

Bakıda Auditorlar Palatasının təşkilatçılığı ilə “Yaşıl iqtisadiyyat zəminində hesabatlılıq və şəffaflıq” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib.

Konfransın keçirilməsində əsas məqsəd yaşıl iqtisadiyyat şəraitində hesabatlılıq anlayışına yeni yanaşma, maliyyə göstəriciləri ilə yanaşı, qeyri-maliyyə, ekoloji, sosial və digər amilləri özündə ehtiva edən hesabatlılıq və nəzarət sisteminin qurulması sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və tətbiqi üzrə fikir mübadiləsi aparmaq və tövsiyələr işləyib hazırlamaqdan ibarətdir. İşə başlayan beynəlxalq elmi-praktik konfransda Auditorlar Palatasının sədri, professor Vahid Novruzov tədbirin əhəmiyyətindən bəhs edib və konfransın işinə uğurlar arzulayıb. Həmçinin tədbirdə Azərbaycan

Respublikasının iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Ələkbərov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası

barədə hesabatlılıq, Avropa İttifaqında davamlılıq hesabatı və audit üçün hüquqi baza, yaşıl iqtisadiyyat şəraitində mühasiblər və auditorlar üçün əsas çağırışlara dair məruzələr dinlənilib, bu sahələrdə beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi zərurəti və onun reallaşdırılması şərh edilib, yaşıl iqtisadiyyat, sosial məsuliyyət və ekoloji tarazlığın təmin edilməsi sahəsində 19 məruzə dinlənilib və faydalı fikir mübadiləsi aparılıb. Beynəlxalq elmi-praktik konfrans çərçivəsində İmtiyazlı Sertifikatlaşdırılmış Mühasiblər Assosiasiyası (ACCA) və

nın sədri Vüqar Gülməmmədov, Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının sədri, akademik Ziyad Səmədzadə, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) rektoru Ədalət Muradov, Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının (IFAC) prezidenti Asma Resmouki, Avropa Mühasiblər və Auditorlar Federasiyasının (EFAA) prezidenti Salvador Marin və digər xarici qonaqlar təbrik nitqləri ilə çıxış ediblər. Konfransda iqlim fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə ali audit orqanlarının cəlb edilməsi, dayanıqlı inkişaf sahəsində məlumatların açıqlanması üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi edilməsi, dayanıqlı inkişaf

Auditorlar Palatası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Konfransın yekununda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Zati-əliləri cənab İlham Əliyevə konfrans iştirakçıları adından müraciət qəbul edilib. Konfransda Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası (IFAC), Avropa Mühasiblər və Auditorlar Federasiyası (EFAA), İmtiyazlı Sertifikatlaşdırılmış Mühasiblər Assosiasiyası (ACCA) kimi nüfuzlu beynəlxalq qurumları və 12 ölkəni (Azərbaycan, Belarus, Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Latviya, Litva, Moldova, Özbəkistan, Pakistan, Rusiya, Türkiyə) təmsil edən 30 qurumdan 150-yə yaxın nümayəndə iştirak edib.

“Azərbaycan ilə İraq arasında ticarət dövriyyəsi 49 faiz artıb”

“Cari ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan ilə İraq arasında ticarət dövriyyəsinə 49 faizlik artım qeydə alınıb”.

Bunu iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov Azərbaycan-İraq biznes forumunda deyib. O bildirib ki, ölkələrimiz ara-

sında ticarət dövriyyəsi müsbət dinamika ilə inkişaf edir. “Lakin bu rəqəm gözləniləndən azdır. Ölkələrimiz arasında ticarət potensialı genişdir. Hazırda 170-ə yaxın İraq şirkəti Azərbaycanda müxtəlif sektorlar üzrə fəaliyyət göstərir. Azərbaycan şirkətlərinin də İraqda fəaliyyəti üçün geniş potensial mövcuddur. İraqda böyük infrastruktur layihələrində Azərbaycan şirkətləri podratçı qismində iştirak edib, hazırda ölkədə inşaat, enerji, su təchizatı, yol və körpülərin tikintisinə tələbin mövcudluğu yerli şirkətlərimiz üçün yeni imkanlar açır”, - deyən nazir əlavə edib.

“Gələn ilin əvvəlinə İraqa ixrac missiyası planlaşdırılır”

Bunu İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPRO-MO) icraçı direktoru Yusif Abdullayev Azərbaycan-İraq biznes forumunda çıxışı zamanı

deyib. Y.Abdullayev bildirib ki, bu ilin yanvarında AZPRO-MO-nun nümayəndələrinin Ərbil şəhərinə səfəri çərçivəsində İraqda Ticarət Evinin açılması

təklifi müzakirə olunub: “İlkin bütçə və gözləntiləri əks etdirəcək smetanın hazırlanması ilə bağlı qarşı tərəfə sorğu ünvanlanıb”.

Mərkəzi Bankda investisiya şirkətlərinin nümayəndələri üçün təlim keçirilib

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) ilə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Monitorinqi Xidməti tərəfindən investisiya şirkətlərinin nümayəndələri üçün təlim keçirilib. AMB-dan bildirilib ki, təlimdə “Müştəri uyğunluğu və yeni texnologiyaların tətbiqi zamanı ve-

rifikasiya tədbirlərinə, risk faktorlarının müəyyən edilməsinə və müştəri profilinin risk qruplarına aid edilməsinə dair Qaydalar”dan ətraflı bəhs olunub. Sözügedən qaydaların praktiki məqamları ilə bağlı xüsusi təqdimat nümayiş etdirilib və bu istiqamət üzrə suallar cavablandırılıb.

Azərbaycanın makroiqtisadi proqnozları yenilənib

Azərbaycanın ortamüddətli dövr üçün makroiqtisadi proqnozları yenilənib. Maliyyə Nazirliyindən bildirilir ki, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən cari ilin avqust ayında təqdim olunan proqnozlara əsasən baza ssenaridə neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti 2025-ci il üçün 70 ABŞ dolları və 2026-2028-ci illər üçün 65 ABŞ dolları fərz edilmişdir.

Təbii qazın min kubmetrinin orta illik ixrac qiyməti baza ssenaridə 2025-ci il üzrə 242 ABŞ dolları, 2026-2028-ci illər üzrə isə 236 ABŞ dolları olaraq götürülmüşdür. Proqnozlara əsasən, 2025-ci ilin sonuna ümumi daxili məhsulun (ÜDM) həcmi 129,2 milyard manat, o cümlədən qeyri-neft/qaz ÜDM-inin həcmi 92,2 milyard manat təşkil edəcəyi, 2028-ci ildə isə ÜDM-in 150,8 milyard manata qədər, o cümlədən qeyri-neft/qaz ÜDM-inin həcmi 117,2 milyard manata qədər artacağı gözlənilir. Orta müddətdə ÜDM-in real artım tempinin orta illik 3,35 faiz, qeyri-neft/qaz ÜDM-inin 5,0 faiz olacağı proqnozlaşdırılır. 2024-cü ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-in real ifadədə 0,3 faiz artacağı

proqnozlaşdırılır. 2028-ci ildə ÜDM-in tərkibində qeyri-neft/qaz sektorunun payının artaraq 77,7 faizə çatacağı, neft-qaz sektorunun payının isə 22,3 faizə bərabər olacağı proqnozlaşdırılır. İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən beynəlxalq təşkilatların əmtəə qiymətləri ilə bağlı proqnozları, manatın məzənnəsinin sabitliyi, eləcə də anti-inflyasiya tədbirləri əsas götürülərək baza ssenaridə 2025-ci ildə isə 4,6 faiz proqnozlaşdırılan orta illik inflyasiyanın tədricən azalaraq 2028-ci ildə 3,8 faiz olacağı gözlənilir. İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş makro-

iqtisadi proqnozlarda 2025-2028-ci illər üzrə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi sabit, cari ilin səviyyəsində götürülmüşdür. Proqnozlara əsasən ortamüddətli dövrdə əhalinin gəlirlərinin artaraq 2028-ci ildə 112,5 milyard manata, xərclərinin isə 107,9 milyard manata qədər yüksəlməsi gözlənilir. Ortamüddətli dövrdə əsas kapitala olan investisiyalarda orta illik 3 faiz artım olacağı proqnozlaşdırılır. 2025-ci ildən 2027-ci ilin sonuna doğru neft-qaz sektoruna yönəldilən kapital qoyuluşlarında, həmçinin daxili investisiyalarda artım proqnozlaşdırılır.

Sentyabrın 20-si Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi təsis olundu

Azərbaycanda sentyabrın 20-si Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi təsis olunub. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev Sərəncam imzalayıb. Mədəniyyət Nazirliyinə Azər-

baycan Prezidentinin aidiyyəti xüsusi nümayəndəlikləri ilə birlikdə bu Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlərin görülməsi tapşırılıb. Qeyd edək ki, Ermənistanın

hərbi təcavüzü nəticəsində 30 ilə yaxın işğal altında qalmış əzəli tarixi torpaqlarımız 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi-siyasi yolla işğaldan azad olunub və şanlı Zəfərə aparan hər bir gün Azərbaycan tarixinə qızıl hərfərlə yazılıb. Azərbaycanda hər il 26 avqust – Laçın şəhəri günü, 4 oktyabr – Cəbrayıl şəhəri günü, 17 oktyabr – Füzuli şəhəri günü, 20 oktyabr – Zəngilan şəhəri günü, 25 oktyabr – Qubadlı şəhəri günü, 8 noyabr – Şuşa şəhəri günü, 20 noyabr – Ağdam şəhəri günü, 25 noyabr – Kəlbəcər şəhəri günü kimi təntənəli şəkildə qeyd olunur.

Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə sabit saxlayıb

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (AMB) İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 7,25 faiz, faiz dəhlizinin aşağı həddi 6,25 faiz, faiz dəhlizinin yuxarı həddi isə 8,25 faiz səviyyəsində dəyişməz saxlanılıb. AMB-dən bildirilib ki, uçot dərəcəsinin dəyişməz saxlanması ilə bağlı qərar faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiyanın hədəfdə (4±2 faiz) olması, inflyasiyanın daxili və xarici amillərinin dinamikası nəzərə alınmaqla qəbul olunub.

Dövlət büdcəsindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzura 4 milyard manat xərclənəcək

2025-ci ildə Azərbaycanda dövlət büdcəsi xərclərinin 4 milyard manatı və yaxud 10,1%-i işğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qaydada qurulması və bərpası ilə bağlı xərclərin payına düşəcək. Maliyyə nazirliyindən verilən məlumata görə, bu, 2024-cü ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə

müqayisədə 17,6% azdır. “Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramının icrası. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qaydada təmin edilməsi üçün şəhər və kəndlərin yenidən qurulması və bərpası, həmin ərazilərdə müasir infrastrukturun yaradılması (elektrik enerjisi, təbii qaz, su,

rabita, yol, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, mənzil-kommunal və digər zəruri infrastrukturların və mədəni-tarixi abidələrin bərpası və yenidən qurulması, yaşayış evlərinin tikintisi və s.) məqsədilə 2025-ci ilin dövlət büdcəsindən 4 milyard manat vəsait nəzərdə tutulub”, - Nazirlikdən bildirilib.

19-25 sentyabr 2024-cü il

НА БАЗЕ UNES ПРОШЛИ ВАЖНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФОРУМЫ

30 августа – 01 сентября 2024 года в Баку прошли важные международные форумы, направленные на развитие международного научного сотрудничества в различных областях. Мы попросили рассказать об этих форумах

Эльчина Халилова, Исполняющего Обязанности Президента Азиатской Академии Наук, Президента Азербайджанской Секции Международной Академии Наук, Академика, Профессора, доктора геолого-минералогических наук, обладающего государственным статусом КНР «Национальный талант высшей категории КНР», руководителя Программы ZEOMAG и ключевой лаборатории Университета Вэньжоу (КНР).

Эльчин муаллим, какие форумы прошли в период 30 августа – 01 сентября в Баку и чему они были посвящены.

Доклад проф. Э.Н.Халилова на международном семинаре в Институте Систем Управления

30 августа в Институте Систем Управления (ИСУ) Министерства Науки и Образования Азербайджана прошел Международный Научный Семинар, организованный ИСУ, Университетом Вэньжоу и Азербайджанской Секцией Международной Академии Наук. На семинаре был представлен к рассмотрению пилотный проект «Мониторинг экологических загрязнений акваторий с помощью роботизированного беспилотного надводно-воздушного комплекса с элементами искусственного интеллекта». Докладчиками являлись я и Жан Ги (Франция) – «Национальный талант высшей категории КНР», Профессор, доктор технических наук, руководитель лаборатории робототехники и искусственного интеллекта Парка Высоких Технологий в г. Шаосинь, КНР. В работе семинара также приняли участие делегации из Института Экологии Национального Аэрокосмического Агентства Азербайджана и Азербайджанского Государственного Экономического Университета.

Гейдара Алиева) опубликованной Аппаратом Президента Азербайджана. Основателями самой

Вручение диплома Академика АС МАН Профессору Жан Ги (Франция)

Международной Академии Наук (Мюнхен) являлись в 1984 году - дважды Лауреат Нобелевской Премии Лайнус Полинг и Лауреат Нобелевской Премии Илья Пригожин - бельгийский физик и физикохимик российского происхождения, при этом, в

Алескеров и выдающийся ученый-экономист и общественно-политический деятель, Член Милли Меджлиса, Академик НАНА Зияд Самедзаде, который в настоящее время также избран Почетным Президентом АС МАН на очередной срок. В работе Генеральной Ассамблеи также приняли участие более 20-ти иностранных ученых из Китая, России, Казахстана, Франции, Грузии и других стран. Во время Генеральной Ассамблеи 31 августа был избран новый состав Президиума АС МАН и руководство АС МАН. Я был избран в очередной раз Президентом АС МАН. Первым Вице-Президентом АС МАН избран Профессор, доктор экономических наук, Академик МАН и РАЕН, руководитель департамента промышленности и энергетики Кабинета Министров Азербайджана – ЭльшанГаджизаде. Вице-

«Запад-Восток» (Казахстан). Сопредседателями симпозиума являлись: Академик МАН Адалят Мурадов, Ректор UNES, Профессор, д.э.н.; Академик Мин Джао, Президент Университета Вэньжоу, Профессор, Д-р (КНР) и Академик МАН Карлыгаш Нутманова, Президент ЦТП «Запад-Восток», Проф., д.п.н. Я являлся Со-Председателем Научного Комитета и Председателем Оргкомитета Симпозиума. В составе Научного Комитета участвовали ученые из более 10 стран, включая: Азербайджан, Турцию, Китай, Россию, Индию, Казахстан, Иран, Францию и другие страны.

Учитывая, что симпозиум проходил в гибридном формате, в нем также онлайн приняли участие ученые из России, Китая, Индии США. В пленарном заседании с докладом выступил онлайн Академик Китайской Академии Наук (КАН), Директор Исследовательского Центра КАН Цзянь Гибинь. 01 сентября симпозиум продолжил свою работу в формате специальной секции, на которой принимали участие ученые из Китая, Азербайджана и России. По результатам симпозиума были намечены программы сотрудничества между учеными Китая и Азербайджана, Китая и России. Во второй половине дня 01 сентября в здании Азербайджанской Секции Международной Академии Наук состоялась Первая Сессия Азиатской Академии Наук. Эльчин муаллим, расскажите пожалуйста подробнее об Азиатской Академии Наук, ее целях и задачах. Создание Азиатской Академии Наук было инициировано в начале 2024 года Всемирной Организацией по

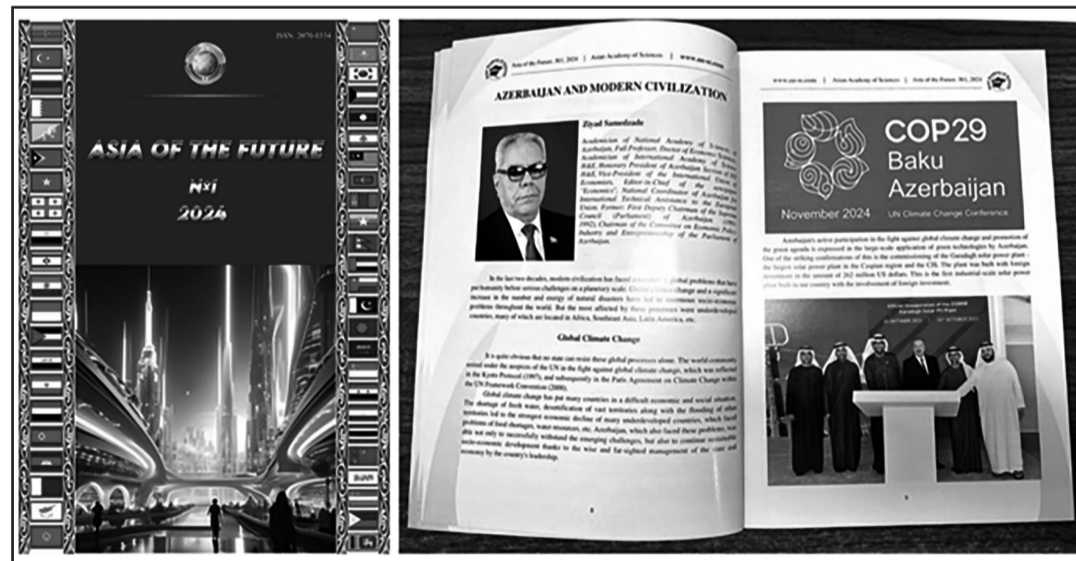

Эльчин муаллим, какие форумы прошли в период 30 августа – 01 сентября в Баку и чему они были посвящены.

известные ученые с мировыми именами. Несмотря на то, что на сегодня создано немало различных академий во всем мире, Азиатская Академия Наук (ААН) принципиально отличается от всех существующих академий, прежде всего своей целью и поставленными задачами. Хочу особо подчеркнуть, что Азия на сегодня является признанным лидером в стремительном и эффективном развитии высоких технологий, включая робототехнику и искусственный интеллект. Азия охватывает 50 стран, в том числе таких научных и индустриальных лидеров, как Китай, Россия, Япония, Южная Корея, Индия, Малайзия и т.д. В Азии проживает более 60% населения нашей планеты. Доля

Заседание первой сессии Азиатской Академии Наук

Научному Сотрудничеству «Наука без Границ» и группой ученых обладающих государственным статусом КНР «Национальный талант высшей категории», присуждаемым выдающимся ученым, ставшим победителями Национальной Программы Привлечения Талантов КНР, проводимой Коммунистической Партией и Правительством Китая. Иностранцы ученые, ставшие победителями данной программы, получают особый государственный статус и их имена заносятся в специальный государственный реестр КНР. В Инициативный Комитет Азиатской Академии Наук на сегодня вошли около 100 ученых из более 20-ти стран Азии, среди которых более 10-ти ректоров крупных университетов, директора более 10-ти НИИ, а также руководители крупных научных и государственных структур, академики национальных академий наук,

стран Азии в мировой экономике составляет более 35%. Одним из основных показателей научно-технического развития стран является подача заявок на получение патентов на изобретения. Так вот, ежегодное число подаваемых заявок на получение патентов на изобретения во Всемирную Организацию Интеллектуальной Собственности в странах Азии составляет более 70% от общемирового числа подаваемых заявок. Цель ААН - это консолидация ученых Азии в создании Единого Академического и Интеллектуального Пространства Азии (ЕАИПА) и решении актуальных проблем современной цивилизации. Кроме того, было доведено до участников 1-й Сессии ААН, что название «Азиатская Академия Наук» получило официальную международную регистрацию.

Участники Международного Симпозиума и 1-й Сессии Азиатской Академии Наук

АС МАН, отчитался о проделанной работе за предыдущие 5 лет. Напомним, что Азербайджанская Секция Международной Академии Наук-Международного Совета по Научному Развитию была создана в 2001 году при непосредственной поддержке Общенационального Лидера Азербайджанского Народа, Президента Азербайджана Гейдара Алиева и являлась второй национальной секцией в СНГ после Российской Секции. Учредителями Азербайджанской Секции явились: Национальная Академия Наук Азербайджана, Академия Авиации Азербайджана и все Государственные Университеты Азербайджана, а также Университет «Хазар». Президент Азербайджана Гейдар Алиев был избран Почетным Академиком Международной Академии Наук (Австрия) и награжден высшей наградой – Золотым Знаком «Здоровье и Экология». Информация об этом имеется также в Государственной Книге «Təltiflər» (Награды Президента Азербайджана

в составе Академии более 120 Нобелевских Лауреатов. Создание Азербайджанской Секции МАН (АС МАН) было поддержано Президентом Российской Секции Международной Академии Наук, Президентом РАМН, Академиком Покровским Валентином Ивановичем. Создание АС МАН лично поддержал Президент МАН, Проф. Вальтер Кофлер (Австрия, Иннсбрук), а также Президент Восточно-Европейской Секии МАН, Проф. Карл Гехт (Германия, Берлин). В первые годы создания Советской Секции МАН ее возглавляли – Лауреаты Нобелевской Премии Александр Михайлович Прохоров и Николай Геннадьевич Басов. Первым почетным Президентом АС МАН был избран выдающийся ученый с мировым именем, Академик НАНА Джалал Алиев. Впоследствии, Почетными Президентами были избраны – выдающийся азербайджанский ученый и общественно-политический деятель, Профессор Муртуз

Президентами АС МАН избраны: Адалят Мурадов, Профессор, доктор экономических наук, Академик МАН и РАЕН, Ректор Азербайджанского Государственного Экономического Университета (UNES); Али Аббасов, Академик НАНА, Профессор, доктор физико-математических наук, Генеральный Директор Института Систем Управления Министерства Науки и Образования Азербайджана; Махбуба Велиева, Профессор, доктор фармацевтических наук, заведующая кафедрой фармацевтических технологий и управления Азербайджанского Медицинского Университета, Академик МАН, РАЕН и ряда других авторитетных академий, заслуженный педагог Азербайджана. Генеральным Секретарем была избрана Мехрибан Магеррамова, доцент, кандидат биологических наук, руководитель по направлению «Пищевые технологии» Азербайджанского Государственного Экономического Университета. Были избраны новые академики АС МАН. На данной Генеральной Ассамблее были также избраны иностранные члены АС МАН. Затем была проведена презентация изданного АС МАН очередного 7-го тома мультидисциплинарного многоотомного сборника трудов – Докладов Международной Академии Наук «Наука без Границ», издаваемого в Австрии. Эльчин муаллим, расскажите пожалуйста подробнее о международном симпозиуме. Международный Мультидисциплинарный Симпозиум «COP29: повышение роли ученых в решении глобальных проблем современной цивилизации. Защита окружающей среды и зеленая повестка дня» был приурочен к проведению в Азербайджане 11-22 ноября 2024 года Конференции ООН по Климату «COP29». Симпозиум проводился на базе Азербайджанского Государственного Экономического Университета (UNES) и его соучредителями также являлись: Университет Вэньжоу (Китай); Азербайджанская Секция Международной Академии Наук и Центр Геополитического Прогнозирования (ЦТП)

Məmmədov İbrahim Abuzər oğlu 1932-ci il iyunun 10-da Sabirabad rayonunun Məmişlər kəndində anadan olmuşdur. 1958-ci ildə K.Marks adına Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunu "Sənaye iqtisadiyyatı" ixtisası üzrə bitirmiş, həmin ildən 1964-cü ilə kimi Sabirabad rayonunun müxtəlif kənd təsərrüfatı müəssisələrində iqtisadçı, baş mühasib vəzifələrində çalışmışdır. O, 1964-cü ildə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatının İqtisadiyyatı və Təşkilatı İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş, 1968-ci ildə Daşkənd Xalq Təsərrüfatı İnstitutunda "Azərbaycan Respublikasında pambıqçılığın müasir vəziyyəti və inkişaf perspektivləri" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş və iqtisad elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. 1971-1987-ci illərdə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun "Mühasibat uçotu" kafedrasının müdiri, 1988-1991-ci illərdə Azərbaycan Respublikası İcarədarlar və Sahibkarkar İttifaqında baş direktor müavini vəzifələrində işləmişdir. O, 83 çap vərəqi həcmində 57 elmi əsərin, mühasibat uçotuna dair dərs vəsaitinin müəllifi olmuş, dəfələrlə beynəlxalq konfranslarda aktual məsələlərlə bağlı çıxışlar etmişdir. 1989-cu ildə Azərbaycanda 15 illik dövrü əhatə edəcək əhəlinin inkişaf proqramının "Miqrasiya prosesinin səmərələşdirilməsi" bölməsinin işlənilib hazırlanması

MƏMMƏDOV İBRAHİM ABUZƏR OĞLU

nin axşam şöbəsinin dekani, 1984-87-ci illərdə "Mühasibat uçotu" kafedrasının müdiri, 1988-1991-ci illərdə Azərbaycan Respublikası İcarədarlar və Sahibkarkar İttifaqında baş direktor müavini vəzifələrində işləmişdir. O, 83 çap vərəqi həcmində 57 elmi əsərin, mühasibat uçotuna dair dərs vəsaitinin müəllifi olmuş, dəfələrlə beynəlxalq konfranslarda aktual məsələlərlə bağlı çıxışlar etmişdir. 1989-cu ildə Azərbaycanda 15 illik dövrü əhatə edəcək əhəlinin inkişaf proqramının "Miqrasiya prosesinin səmərələşdirilməsi" bölməsinin işlənilib hazırlanması

məhz İbrahim müəllimin xidməti olmuşdur. O, 1993-cü ildən Bakı Biznes Universitetində tədris işləri üzrə prorektor və "Bələdiyyə idarəetməsi və iqtisadiyyatın hüquqi tənzimlənməsi" kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışmış, gənc nəslin tərbiyəsində, yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında səmərəli elmi-pedaqoji fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 11.04.2003-cü il tarixli kollegiya qərarı ilə Fəxri Fərmanla təltif edilmişdir. Habelə, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 16 avqust 2000-ci il tarixli müvafiq əmri ilə İbrahim müəllim ali və orta ixtisas təhsil problemləri üzrə tədris-metodik şurasının üzvü kimi fəaliyyət göstərmişdir. **İbrahim Abuzər oğlu Məmmədov nəinki böyük pedaqoq və elm fədaisi, həm də sadə, təvəzökar, yüksək yaradıcılıq potensialını gənc nəslin faydalanması üçün əsirgəməyən insan, böyük bir nəslin, ailənin başçısı olmuşdur.** İbrahim müəllimin əziz xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaq.

Ziyad Səmədzadə, İbad Abbasov, Süleyman Qasimov, Fərəhim Sadıqov, Sabir Əmirxanov, Xatirə Əzizova

Dr.Minazər Abdullayeva: "Məktəb yükünün öhdəsindən gəlmək üçün valideynlər uşaqlarına şərait yaratmalıdır"

Artıq bir neçə gündür dərs ili başlayıb və məktəblər qapılarını uşaqların üzünə açıb. Yay tətilində doyunca istirahət etmiş övladlarımız yenidən məktəb həyatına başlayıblar. Bəs məktəbdə dərs yükləmələri uşaqlarımızın səhhətinə necə təsir edir? Bu yükü azaltmaq və tədris üçün əlverişli şərait yaratmaq məqsədilə biz valideynlər nə edə bilərik?

Məhz bu suallarla Mərkəzi Gömrük Hospitalının pediatri-neonatalogu Minazər Abdullayevaya müraciət etdik. **Minazər həkim, məktəblərdə dərs ilinə start verildi. Bildiyimiz kimi, məktəbin yükü artıb və uşaqlar bu yükün öhdəsindən gəlmək üçün gündəlik rejimlərini dəyişməli olublar. Bu, onların səhhətinə necə təsir edir?** - Müasir məktəb uşaqların qarşısına daha çox tələblər qoyur - çoxlu dərslər, ev tapşırıqları, əlavə məşğələlər və s. Yaxşı bilik və əla qiymətlər üçün olan bu yarış uşağı əsas məsələdən - düzgün yuxu və istirahətdən, nəticədə isə sağlamlıqdan məhrum edir. Bunun qarşısını almaq, məktəb üçün valideynlər şərait yaratmalıdırlar. **Bəs bu şəraiti necə yaratmaq olar?**

üçün vaxt müəyyən edin. Qoy uşaq ev tapşırıqları ilə hər gün eyni vaxtda məşğul olsun. Bu, vaxtda çəvriləcək və stressi azaldacaqdır. Hər fənn üçün vaxt ayırın və qısa fasilələri müəyyən edin. Məsələn, hər 25 dəqiqə iş və 5 dəqiqə fasilə vaxtı olsun. Gündəlik iş qrafikinə istirahət və hobbii ilə məşğul olma saatlarını da salın. Hər bir uşaq gəzməli, idmanla məşğul olmalı, oyunlar oynamalı, dostları ilə ünsiyyət-də olmalıdır. Bu, həm gərginliyi azaldır, həm də enerji verir. **Yuxunun uşaqların sağlamlığı üçün əhəmiyyəti barədə nə deyə bilərsiniz?**

Uşaqlarda dərslərlə bağlı yüklənmələr stress yaradır. Bu stress özünü həyəcan, yorğunluq, hətta depressiv hallarda göstərir. Daim gərginlikdə olmaq uşaq orqanizmini zəiflədir, gələcəkdə onun səhhəti ilə bağlı problemlərə yol açır. Baş ağrıları, funksional depressiya, immunitetin aşağı düşməsi və s. - bütün bunlar daimi stressin nəticəsi ola bilər. Ona görə də çalışmalıyıq ki, uşaqlarımız üçün gündəlik iş qrafiki quraq. Bunu elə qurmalyıq ki, uşaq gün ərzində həm dərsləri ilə məşğul olsun, həm də lazımı qədər istirahət edə bilsin. Ev tapşırıqlarını yerinə yetirmək

Məktəb yükünün öhdəsindən gəlmək üçün mütləq uşaqların yuxu rejimini tənzimləmək lazımdır. Belə ki, yuxu nəinki istirahət, həm də onların inkişafının mühüm hissəsidir. Yuxu çatışmazlığı uşaqların əsəbi olmasına, yaddaşlarının və diqqətlərinin pisləşməsinə, müvəffəqiyyət qazanmalarının azalmasına səbəb ola bilər. Mütəxəssislər hesab edir ki, məktəbyaşlı uşaqlar gün ərzində 9-10 saat yatmalıdırlar. Lakin məktəb tapşırıqlarının həddən artıq çox olması səbəbindən uşaqlar daha az yatırlar. Bu isə onların fiziki və emosional vəziyyətlərinə təsir edir. Uşaq hər gün, hətta şənbə və bazar günlərində eyni vaxtda yatmalıdır. Bu,

onun qrafikə tez vərdis etməsinə kömək edəcək və yuxusunun keyfiyyətini artıracaq. **Minazər həkim, məktəbyaşlı uşaqlar necə qidalanmalıdır?** -Qidalanma uşağın enerji səviyyəsinə, diqqətinə və əhval-ruhiyyəsinə birbaşa təsir edir. Hər uşaq üçün səhər yeməyi mütləqdır. Burada mürəkkəb karbohidratlara (sıyıqlar, buğda çörəyi), zülallara (kəsmik, yumurta) və mövsüm üzrə meyvələrə və tərəvəzlərə üstünlük verin. Ara yeməklərində uşağa faydalı qidalar - qoz, meyvə, yoqurt təklif edin. Bu qidalar qanda şəkəri stabil saxlamağa kömək edir. Axşam yeməyi yuxudan 2-3 saat əvvəl olmalıdır. Yüngül şam yeməyi yuxuya getmə problemlərini aradan qaldırır. Axşamlar uşaqlarınıza şirniyyat verməyin. **İndi uşaqlar da böyükklər kimi oturaq həyat tərzinə keçib. Həyətlərdə daha az oynayan, gəzən uşaqlara rast gəlirik. Bu, onların sağlamlığına necə təsir edir?** - Məktəb yükü və ev tapşırıqları aktiv istirahət və açıq havada gəzintilər üçün vaxtı azaldıb. Bu, orqanizmin ümumi vəziyyətinə təsir edir. Oturaq həyat tərzini artırmaq üçün çəki almağa, sonralar isə ürək xəstəliklərinə aparan yoldur. Ona görə də yuxarıda dediyim kimi, uşaqlarımızın gündəlik iş qrafikində gəzintilər və oyunlar üçün də vaxt ayırın. **Sonda valideynlərə nə demək istərdiniz?** - Ümumiyyətlə, valideyn övladının dostu olmalıdır. Yaxşı qiymət almadaqda, hər hansı bir səhv işə görə onu danlamayın, daha yaxşı qiymət almaq üçün məsləhətlərinizi verin, ona dəstək olun. **Maraqlı müasirlikə görə təşəkkür edirik.**

Müsahibəni apardı: Dilarə Zamanova, Mərkəzi Gömrük Hospitalının PR mütəxəssisi

"Bakcell" "Formula 1" üzrə Azərbaycan Qran Prisinin tədbir sponsoru idi

Azərbaycanın ən sürətli "Bakcell" 13-15 sentyabr tarixlərində keçirilən "Formula 1 Azərbaycan Qran Pri 2024"-ün tədbir tərəfdaşı olub. Bununla bağlı "Bakcell" və Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkəti arasında tədbir sponsorluğu-na dair müqavilə imzalanıb. Əməkdaşlıq çərçivəsində Qran Prinin Azneft tribunası "Bakcell" adlandırılıb. Tribuna ərazisində yerləşən istirahət və əyləncə zonasında qonaqlar "Bakcell" in ultrasürətli şəbəkəsini sınaqdan keçirmək, həmçinin müxtəlif oyun və əyləncələrə qatılmaq imkanı əldə ediblər. Bundan əlavə, şirkət yarış günlərində "Bakcell" tribunası yaxınlığında yerləşən əyləncə zonasında öz innovativ məhsul və xidmətlərini təqdim edib.

"Bakcell" dən "iPhone 16" qazanmaq şansı!

biqə elan edib. Müsabiqədə qalib olmaq üçün şirkətin rəsmi sosial şəbəkə hesablarını izləmək və qeyd olunan şərtlərə riayət etmək lazım idi. Şirkətdən aldığımız məlumatlara görə, "Formula 1" biletlərini və "iPhone 16" qazanan şəxsin adı artıq məlumdur. Qeyd edək ki, "Bakcell" daha əvvəl də "Formula 1 Azərbaycan Qran Pri 2024"-ün rəsmi tədbir sponsoru olduğunu açıqlamışdır. Şirkətin sponsorluğa dair hazırladığı videoçarxda "Formula 1" bolidinin Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən keçərək paytaxt Bakıya gəlməsi əks olunur.

TikTok tətbiqi Azərbaycan dilində də istifadəyə verilib

Qısa videolar üzrə aparıcı platforma olan "TikTok", Azərbaycan dilində də mövcud olmasını elan edib. Azərbaycan dili seçimi Android və iOS cihazları üçün tətbiqin son buraxılışına əlavə olunub. Qeyd edilib ki, istifadəçi interfeysinin lokalizasiyası "TikTok" platformasını azərbaycandilli istifadəçilər üçün əhəmiyyətli dərəcədə asanlaşdıracaq.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

- Akademik Ziyad Səmədzadə və Elşad Səmədzadə professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Akademik Ziyad Səmədzadə və professor Elşən Hacızadə İsrəfil Əliyevə bacısı **SAHİBƏ CƏBİYEVANIN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Vahid Novruzov və professor Elşən Hacızadə professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Eldar Quliyev və professor Bəyalı Ataşov professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor İbad Abbasov və professor Arif Hüseynov professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Rəsul Balayev və professor Məhiş Əhmədov professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Anar Əzizov professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Pəri Həsənova və Mehriban Yaqulla professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Elşən Hacızadə Elçin Nadirliyə qazi qardaşı **FAMİL NADIRLİNİN** vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Professor Elşən Hacızadə Asəf Həsənova qaynatası **XALİD ƏLİMƏRDANOVUN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
- Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və "İqtisadiyyat" qəzetinin kollektivi professor Murad Tağıyevə atası **RAMİZ TAĞIYEVİN** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.